

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ בשלח, י"ג שבט, ה'תשל"ב

חלק ב – יוצא-לאור לש"פ יתרו, כ"ף שבט, ה'תשע"ט

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ותשע לבריאה

שנת השבעים לנשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

הרב יקותיאל בן לאה רחל

דוד בן רחל

בקשר עם יום הולדת שלהם

לאריכות ימים ושנים טובות ובריאות

ולשנת הצלחה מופלגה בכל אשר יפנו

ויצליחו באופן דלמעלה מדרך הטבע

טהרת המשפחה. בטח אי אפשר להיות בטוח שיפעול זה בפעם אחת ובדבור אחד, ולכן כדאי שיהי' איזה זמן קודם החתונה וכנ"ל, ולאידך גיסא לא יהי' הדבר מופרך אצלו שיפעול בזה לטובה, כי כבר הי' כזה לעולמים ובפרט בזמן האחרון שרבו ה'אומגליקען ר"ל, וכאשר מדברים באמת הרי דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב וסו"ס עושים פעולה לטובה.

מוסג"פ הרשימה שהו"ל לימי הגאולה והסגולה י"ב וי"ג תמוז שעברו, ובטח יזכה בה את הרבים.

בברכה.

ד

כמובן

טהמשי"פ וכשרות

אינו מובן כלל — כשנוגע לבריאות אבר קטן, או שן — שואלת דעת רופא (כיון שהוא למד שנים רבות עדי"ז) — **וכשכל אלה** שלמדו ע"ד טהמשי"פ אומרים שזה נוגע **ועיקר** בשלום בית, בבריאות דכל הגוף ושל בעלה שיי' **וכו'** — אומרת שאינו כן, אף שיודעת שלא למדה כלל אודות טעמי טהמשי"פ. ידוע שישנן נשים שר"ל אינן שומרות טהמשי"פ — אבל ידוע ג"כ התוצאות במשך הזמן, אף שהן מתביישות להודות על **הצרות** שגרמו לעצמן, או ששקלן כבר נתבלבל עד כ"כ שאין מכירות הנעשה אתן והסיבות, ליע.

ג

טהרת המשפחה .. ה'אומגליקען ר"ל: ראה לקו"ד ח"ב שס, ב. סה"ש קיץ ה'ש"ת ע' 19. אג"ק אדמו"ר מהווי"צ ח"ד אגרת תקיב (ריש ע' פב). אג"ק ח"ז אגרת ב'קעז. ובכ"מ. דברים היוצאים מן הלב נכנסים אל הלב: ראה ס' הישר לר"ת שי"ג. הובא בשל"ה סט, א. הרשימה: היא רשימת המאסר, חלק ראשון — לקו"ד לקוט לד. נדפס בלקו"ד ח"ד תרט, א ואילך.

ד

מהעסקת המזכיר.

בשלום בית: ראה נדה לא, ב. — נסמן והובא באג"ק ח"ט אגרת ב'תתקלח. בבריאות כו': ראה תנחומא ר"פ מצורע. ויק"ר פט"ו, ה. רמב"ן אחרי יח, יט. ועוד. — נסמנו בלקר"ש ח"ג ע' 259. אינן שומרות טהמשי"פ .. מתביישות להודות על הצרות כו': ראה גם אג"ק ח"ז אגרת ב'קעז. ובכ"מ.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ יתרו, כ"ף שבט הבעל"ט, הגנו מוציאים לאור חלק שני מהתוועדות ש"פ בשלח, י"ג שבט, ה'תשל"ב, הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון י"ל לש"פ בשלח).

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ר"ה לאילנות, ט"ו בשבט, ה'תשע"ט,
תשעים שנה לנישואי כ"ק אדמו"ר והרבנית הצדקנית נ"ע ז"ע,
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2019 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a registered trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5779 • 2019

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

ובפרט ששני התאריכים הני"ל – תאריך מכתבם ותאריך מכתבי – עולים בקנה אחד, וכידוע מסיני של אדה"ז על טהרת נשי ישראל וכן מסיני של כ"ק מו"ח אדמו"ר ושל אביו בשטח זה, ומעשה עיקר, בנין מקוואות בגרוזיא ואח"כ גם תחת משטר הידוע במדינה ההיא, חרף כל הסכנות בפועל שהיו כרוכות בזה.

ובהמשך להאמור מצו"ב השתתפותי פרטית במפעלם.

ויהי רצון שיבשר מהרחבת הפעולות בפשטות – הוספה בבנין מקוואות ביחד עם הגברת התעמולה וההסברה בזה ובאופן דמוסיף והולך.

כבוד ובברכה

מ. שניאורסאהן

נ.ב. מובן שקראתי בשימת לב המתאימה הענינים שמעורר במכתבו.

ג.

בי"ה, י"ח תמוז תשי"ב

ברוקלין

הרה"ח הו"ח אי"א נו"נ וכ"י מוה"ר ... שי.

שלום וברכה!

בנועם קבלתי מכתבו מז' תמוז בו מודיע אשר גיטתו מרת ... תחי שולחת לו ניירות הדרושות בכדי שיבוא אלי לחתונת בנה שי בתחלת חדש כסלו הבע"ל.

מהנכון היי שיבוא עוד איזה זמן מקודם בכדי שיוכל להשתדל, והזמן יהי מספיק על זה, שיהיו עניני יהדות אצל הזוג כדבעי ובפרט בענין

וכידוע מסיני של אדה"ז על טהרת נשי ישראל: ראה – לדוגמא – רשימת "דברי ימי חיי אדמו"ר הזקן" (קה"ת, תשע"א) ע' יז; ע' כ; ע' לא.

וכן מסיני של כ"ק מו"ח אדמו"ר ושל אביו בשטח זה: ראה – לדוגמא – מבוא לאג"ק אדמו"ר מהורש"ב ח"ה ע' 6 ואילך; מבוא לאג"ק אדמו"ר מהור"צ ח"א ע' 10 ואילך. וש"נ. ומעשה עיקר: אבות פ"א מי"ז.

בנין מקוואות בגרוזיא: ראה – לדוגמא – אג"ק אדמו"ר מהור"צ שם נספח לאגרת שיט (ע' תקעו ואילך). "התמים" חוברת ז ע' עז [שנז] ואילך (נעתק בסה"מ תרפ"ז ע' רצ. תשי"א ס"ע 196 ואילך).

דמוסיף והולך: ע"פ שבת כא, ב.

יג. בהערות אאמו"ר על הזהר דפרשת השבוע, מתעכב בהערה הראשונה⁸¹ על מאמר הזהר⁸² בנוגע למ"ש אודות אלישע והאשה השונמית, "ויעבור אלישע אל שונם ושם אשה גדולה גו' ויהי היום ויבוא שמה גו' ויאמר אל גיחזי נערו קרא לשונמית .. אמר נא אלי .. מה לעשות לך היש לדבר לך אל המלך או אל שר הצבא ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת"⁸³ – "ההוא יומא יומא טבא דראש השנה הוה .. דכל בני עלמא יתבין (נ"א קיימין) בדינא .. בזמנא (אחרת) דדינא תליא בעלמא, אינון דאשתמודעון ורשימין בלחודייהו, אע"ג דזכאין אינון, אינון אתפסן בקדמיתא. ועל דא לא לבעי לי' לאיניש לאתפרשא מבין עמא לעלם, דבכל זמנא רחמי דקודשא בריך הוא על עמא כלהו כחד", והיינו, שבזמן שיש דין בעולם, הנה גם אלו שיודעים שהם "זכאין" [כבנדרו"ד, שהאשה השונמית ידעה גודל זכותה, מזה גופא ש"איש אלקים .. עובר עלינו תמיד"⁸⁴, ועד שהי' מוכן לבקש עבורה אצל המלך או שר הצבא], אין להזכירם בפני עצמם, כיון שזה גורם שיעיינו בדינם (ולכן עליהם לכלול את עצמם עם הציבור – "בתוך עמי אנכי יושבת").

ומעיר אאמו"ר על זה: "ועיין בפ' ויצא דק"ס רע"ב, בר אי איהו זכאה שלים כו' כגון עזרא⁸⁵ כו", שאמר "זכרה לי אלקי לטובה"⁸⁶, דכיון שהי' "זכאה שלים", לא הי' לו להתיירא שיעיינו בדינו, "דכד בדקי .. לא ישכחון לי". ולכאורה הרי זה בסתירה למ"ש בזהר כאן, ש"אע"ג דזכאין אינון, אינון אתפסן בקדמיתא כו".

ומתרץ אאמו"ר: "י"ל, התם בכל השנה, אי איהו זכאה שלים, שרי לי' למימר זכרה לי כו', וכאן הוא בר"ה, שהוא יומא דדינא ביחוד, אפילו זכאין ג"כ לא שרי להו להיות רשימין בלחודייהו".

ומוסיף אאמו"ר: "גם י"ל, התם הוא זכאה שלים, שלים לו שרי, וזכאין סתם לא שרי (זכאה שלים הוא צדיק גמור, משא"כ זכאין סתם הוא צדיקים שאינם גמורים או בינונים. גם זכאה שלים הוא מי שאינם ניוונים בצדקתו של הקב"ה, אלא הם בחי' אבירי לב הרחוקים מצדקה שנוונים בזרוע"⁸⁷, וזכאין סתם הוא מי שניזונים בצדקתו של הקב"ה).

וצריך להבין:

התירוץ הראשון של אאמו"ר על הסתירה בין דברי הזהר בפרשתנו "אע"ג דזכאין אינון אתפסן בקדמיתא כו" ל"דברי הזהר בפ' ויצא "בר

(85) ראה הגה"ה על גליון הזהר: "אולי ר"ל נחמ"י, שספרו נקרא ע"ש עזרא כו".
(86) נחמ"י ה, יט. יג, לא.
(87) ברכות יז, ב.

(81) לקוטי לוי"צ לזח"ב ע' סא.
(82) ח"ב מד, סע"א ואילך.
(83) מלכים"ב ד, ח"ג.
(84) שם, ט.

איהו זכאה שלים כו", "התם בכל השנה כו' וכאן הוא בר"ה" — הוא תירוץ פשוט, ולא עוד אלא שמפורש בזהר ש"ההוא יומא .. ראש השנה הוה .. בזמנא דדינא תליא בעלמא כו".

ולמה לא מסתפק אאמו"ר בתירוץ זה, אלא מוסיף עוד תירוץ — "התם הוא זכאה שלים כו", ולא עוד אלא שבתירוץ הב' גופא (בהחילוק שבין "זכאה" סתם ל"זכאה שלים") מבאר ב' אופנים? וכפי שיתבאר לקמן.

יד. הביאור בפירושו רש"י:

הקושי שמתעורר אצל בן חמש למקרא בפשטות הכתובים (שבגללו הוצרך רש"י להביא כל אריכות המשל) הוא — מ"ש בנוגע ל"עמוד הענן" "ויבוא בין מחנה מצרים", דלכאורה⁸⁸, מה הי' הצורך בדבר, הרי ההגנה על בני"ה היתה כבר עי"ז ש"ויסע מלאך האלקים .. וילך מאחריהם", כפי שפירש רש"י: "לקבל חצים ובליסטראות של מצרים", וא"כ מה הוסיף "עמוד הענן" על מלאך האלקים?

[אבל רש"י לא מתעכב על התחלת הענין: "ויסע עמוד הענן וגו'" — כיון שעדיין לא נתפרש צורך הדבר; ורק כשנתפרש צורך הדבר — "ויבוא בין מחנה מצרים" — אזי מתעוררת השאלה שלכאורה נעשה כבר הדבר ע"י מלאך האלקים].

לכאורה הי' אפשר לומר שפעולת עמוד הענן היתה להבדיל בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל. אבל רש"י מפרש שגם ענין זה נעשה ע"י מלאך האלקים: "ויסע מלאך האלקים .. וילך מאחריהם", "להבדיל בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל, ולקבל חצים ובליסטראות של מצרים". ועוד שואל הבן חמש למקרא:

בהתחלת הפרשה נאמר "ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים גו' פן ינחם העם בראותם מלחמה ושבו מצרימה", ולכן "ויסב אלקים את העם דרך המדבר", בכדי למנוע את האפשרות למלחמה. וא"כ, איך הניח הקב"ה שתהי' מלחמה מיד כעבור ששה ימים!?

ולאידך גיסא: כיון שבפועל היתה מלחמה באופן ש"ה' ילחם לכם ואתם תחרישון"⁸⁹, ועד ש"לא נשאר בהם עד אחד"⁹⁰ — למה לא עשה זאת הקב"ה תיכף ומיד, כי אם לאחרי כל סדר המאורעות שבפרשה החל מ"וישובו גו"⁹¹, "לאחוריהם לצד מצרים כו"⁹², "וירדפו מצרים אחריהם

(88) ראה גם ראב"ע עה"פ.

(89) פרשתנו יד, יד.

(90) שם, כח.

(91) שם, ב.

(92) פרש"י עה"פ.

הווי"ח אי"א עוסק בצ"צ כו' מוה"ר חיים עזרא שי' ברזל, אודות פעולותיהם הטובות לטהרת בנות ישראל ובמילא טהרת כלל עם ישראל והמשכת השראת השכינה במושבי ישראל בארצנו הקדושה תבנה ותכונן במהרה בימינו על ידי משיח צדקנו.

... וכאן מקום אתי על יסוד מרז"ל אין מזרזין אלא למזרזין, לאמר:

התחזקו והתאמצו במפעליכם הטובים לחיזוק מצות טהרת המשפחה שהוא אחד העמודים שעליו בית ישראל נשען ועומד ושעל ידו בפרט מקרבים ג"כ את הגאולה, וכמרומו במשנה סוף מס' יומא, אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרין מי מטהר אתכם כו' מקוה ישראל ה'.

בברכה לאריכות ימים ושנים טובות ואין טוב אלא תורה ומצוה, מתוך בריאות הנכונה בגשמיות וברוחניות גם יחד.

ב

בי"ה, בסמיכות ליו"ד שבט,

הילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר,

ה'תשמ"ב. ברוקלין, נ.י.

המרכז הארצי למען טהרת המשפחה
בחתומת הרה"ח וכו' יהושע שי' לוי
ירושלים עיה"ק ת"ו

שלום וברכה!

מאשר אני קבלת מכתבם מכ"ד טבת, יום ההילולא של אדמו"ר הזקן, מייסד שיטת חב"ד, וכן של מכתבם הקודם לו. ויהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיהם.

מוה"ר חיים עזרא שי' ברזל: שנסע לארה"ב בתור "בי"כ ושלוחם" של הועד הנ"ל (ראה אג"ק ח"ז שם).

מרז"ל אין מזרזין אלא למזרזין: ספרי נשא בתחלתו. במדב"ר פ"ז, ו. וראה מכות כג, א.

מקוה ישראל ה': ירמ"י יז, יג.

ואין טוב אלא תורה: אבות פ"ו מ"ג.

ב

מצילום האגרת.

המרכז הארצי למען טהרת המשפחה: אגרות נוספות אליהם (ואודותם) — לעיל אגרת הקודמת, ובהנסמן בהערות שם.

הרה"ח וכו' יהושע שי' לוי: אגרות נוספות אליו — אג"ק חט"ו אגרת ה'תקס"א, ובהנסמן

בהערות שם.

ויהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיהם: ע"פ פרש"י פקודי לט, מג. ובכ"מ.

ומפרש רש"י: "כלואים הם במדבר שאינן יודעין לצאת ממנו ולהיכן ילכו" — כמו בבית הכלא, שזהו ענין השבי. והיינו, שה"מדבר" ש"סגר עליהם" הוא בדוגמת המעמד ומצב ש"באו לסטים לשבותו".

ואז "נטלו מלפניו ונתנו לאחריו" — שענינו בנמשל הוא "מלאך האלקים ההולך לפני מחנה ישראל".

יח. "באו זאבים מאחריו":

ענינו בנמשל הוא — רדיפת פרעה אחרי בני".

וזהו דיוק הלשון בפרש"י שבתחילה אומר "באו לסטים לשבותו", ואח"כ אומר "בא זאב" סתם — כי, הענין ד"לשבותו" הוא בנוגע ל"מדבר" ש"סגר עליהם" להיות "כלואים", משא"כ רדיפת המצריים אחרי בני" אינה שייכת למצב של שבי" (שבמצב זה עמדו בני" בהיותם במצרים, ולא לאחרי שיצאו משם), שהרי המצריים לא רצו לחזור ולשבותם, אלא להלחם עמהם ועד להרגם, כמ"ש⁹⁸ "אמר אויב גו' אריק חרבי וגו'", ולכן כתב רש"י רק "בא זאב" (ולא כמ"ש גבי לסטים — "לשבותו").

ואז "נתנו לפניו" — שזהו מ"ש "ויסע מלאך האלקים ההולך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם ויסע עמוד הענן מפניהם ויעמוד מאחריהם", כך, שבני" הם לפניו.

יט. ובפרטיות יותר — בנוגע לפעולת "מלאך האלקים" ופעולת "עמוד הענן":

בנוגע לפעולת מלאך האלקים — אומר רש"י: "להבדיל בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל, ולקבל חצים ובליסטראות של מצרים", והיינו, שכאן לא מדובר אודות הבדלת מחנה ישראל הדרושה לצורך ההליכה כשלעצמה (כנ"ל ס'), אלא לצורך ההגנה על בני" שהמצריים לא יוכלו להלחם עמהם.

ובהקדם הדיוק בלשון רש"י "לקבל חצים ובליסטראות של מצרים" — דלכאורה אינו מובן: ענין המלחמה הוא לא רק ע"י חצים ובליסטראות שזורקים מרחוק, אלא גם — ולכל לראש — ע"י חרב, כלשון הכתוב⁹⁸: "אריק חרבי", ולמה נזכר כאן רק אודות ההגנה מפני חצים ובליסטראות של מצרים, ולא אודות ההגנה מפני החרב של מצרים?

והביאור בזה — שענין זה נכלל בפעולת מלאך האלקים "להבדיל בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל", שע"ז נשללה האפשרות שהמצריים יוכלו להתקרב לבני" ולפגוע בהם בחרב; אך גם כשעומדים בריחוק מקום

(97) פרשתנו שם, ג.

(98) שם טו, ט.

ניתוסף גם ביאור טעם וסיבה לומר "זכרה לי אלקי לטובה", כיון שכן הוא סדר עבודתם של "אבירי לב הרחוקים מצדקה שניזונים בזרוע", "בזכות שבידם"¹¹⁶.

כה. ויש להוסיף, שמאמר הזהר הנ"ל יש גם לימוד והוראה בנוגע לאחדותם של ישראל:

נוסף לכך שהתפלה להקב"ה צריכה להיות באופן שכולל את עצמו עם הציבור כדי לשלול את החשש שלא יעיינו בדינו, יש גם תועלת חיובית — "דבכל זמנא רחמי דקב"ה על עמא כולהו כחדא", היינו, שע"ז ניתוסף עוד יותר בהמשכת ברכתיו של הקב"ה, כמ"ש¹¹⁷ "ברכנו אבינו כולנו כאחד". וענין זה מוסיף חיזוק בהשתדלות בטובתו של הזולת — שנוסף על הציורי "ואהבת לרעך כמוך"¹¹⁸, יש בכך גם תועלת לעצמו (מלבד התועלת דקיום המצוה כשלעצמה), כיון שע"י אחדותם של ישראל (שמתבטאת בהשתדלות בטובתו של כאו"א מישראל) ניתוסף בהמשכת ברכתיו של הקב"ה בכל המצטרך לו.

כו. בנוגע ל"יינה של תורה" שבפירוש רש"י¹¹⁹:

עיקר הדיוק של רש"י ב"משל למהלך בדרך ובנו מהלך לפניו" הוא — שכל מה שהקב"ה עושה הרי זה בשביל בני", בניו של הקב"ה, "נער ישראל ואוהבהו", ולכן מגין עליהם מפני המצריים וכו', ועד שכל הענין של גלות מצרים הוא בכדי ש"אחרי כן יצאו ברכוש גדול"⁹⁶, ע"ז ש"ישאלו¹²⁰ איש מאת רעהו גו' כלי כסף וכלי זהב"¹²¹.

ומזה מובן גם בנוגע לגלות זה:

אם ביצי"מ, שאז היו משה ואהרן והזקנים, נאמר "ה' ילחם לכם ואתם תחרישון" — עאכו"כ עתה, שמשה ואהרן אינם, ונתגבר החושך כו', הרי בודאי ש"ה' ילחם לכם ואתם תחרישון".

וכמ"ש¹²² "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות",

— ויתירה מזה, שהדיוק ד"כימי", בכ"ף הדמיון, הוא לפי שהגאולה דלעתיד לבוא תהי' באופן נעלה יותר מאשר יצי"מ, כי, ביצי"מ נאמר⁹ "זה א-לי ואנוהו", ואילו לעת"ל יהי' ב"פ זה¹²³, כמ"ש¹²⁴ "ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה גו' זה הוי' קוינו לו" —

(116) ברכות שם ובפרש"י.

(120) שמות יא, ב.

(117) ברכת "שים שלום". וראה תניא פל"ב.

(121) חסר קצת (המו"ז).

(118) קדושים יט, יח.

(122) מיכה ז, טו.

(119) מכאן ואילך נרשמו רק ראשי-פרקים

(123) ראה שמור"ר ספכ"ג.

(124) ישעי' כה, ט.

(המו"ז).

הואיל והוא אומר מלכיות זכרונות ושופרות, יש לו לחוש שמא יעיינו במעשיו כו"מ¹¹²; ובנוגע לתפלה שיש בה משום החזקת טובה לעצמו — "אל יחשוב אדם ראוי אני שיעשה הקב"ה בקשתי כיון שכוונתי בתפלה, כי אדרבה, זהו מזכיר עונותיו של אדם שעיי"כ מפשפשים במעשיו לומר בטוח הוא בזכויותיו כו"מ¹¹³, שדין זה הוא בכל השנה.

ומזה מובן שלדעת רבי ירמיה' ש"זכרה לי אלקי לטובה" היא החזקת טובה לעצמו — אי־אפשר לומר ש"בכל השנה אי איהו זכאה שלים שרי לי' למימר זכרה לי כו"מ, כיון שהחזקת טובה לעצמו הו"ע בלתי־רצוי (לא רק בר"ה, אלא) גם בכל השנה. ונמצא, שתירוץ הראשון של אאמו"ר ("התם בכל השנה אי איהו זכאה שלים שרי לי' למימר זכרה לי כו"מ") אינו אלא לדעת רב יוסף ש"זכרה לי אלקי לטובה" אינה החזקת טובה לעצמו, ואילו מצד החסרון דתפלה על היחיד בפ"ע, יש לחלק בין ר"ה לכל השנה.

כד. ולכן, לא מסתפק אאמו"ר בתירוץ זה ומביא תירוץ נוסף — "התם הוא זכאה שלים, שלים לו שרי, וזכאין סתם לא שרי":

גם לדעת ר' ירמיה' ש"זכרה לי אלקי לטובה" הוא החזקת טובה לעצמו, הרי, אף שהחסרון שבעצם הענין דהחזקת טובה לעצמו הוא גם ב"זכאה שלים", מ"מ, בנוגע להחשש שעיי"ז יעיינו בדינו¹¹⁴, יש חילוק בין "זכאה שלים" ל"זכאין" סתם, ש"זכאין" סתם "אתפסן בקדמיתא", היינו, שיכולים למצוא אצלם ענין בלתי־רצוי, ולכן "זכאין סתם לא שרי", משא"כ "אי איהו זכאה שלים דכד בדקי חובוי . . לביש לא ישכחון לי", שרי לי'.

ומוסיף אאמו"ר לבאר שיש ב' אופנים בהחילוק בין "זכאין" סתם ל"זכאה שלים" — "זכאה שלים הוא צדיק גמור, משא"כ זכאין סתם הוא צדיקים שאינם גמורים או בינונים. גם זכאה שלים הוא מי שאינם ניזונים בצדקתו של הקב"ה אלא הם בחי' אבירי לב הרחוקים מצדקה שניזונים בזרוע, וזכאין סתם הוא מי שניזונין בצדקתו של הקב"ה":

באופן הא', ש"זכאה שלים הוא צדיק גמור" — מבואר רק הטעם שמתור לומר "זכרה לי אלקי לטובה" (כיון שלא ימצאו אצלו ענין בלתי־רצוי), אבל, לא נתבאר טעם וסיבה לומר כן.

ובאופן הב', ש"זכאה שלים הוא מי שאינם ניזונים בצדקתו של הקב"ה אלא הם בחי' אבירי לב הרחוקים מצדקה שניזונים בזרוע¹¹⁵

(112) שו"ע אדה"ז או"ח סתקצ"א סי"ג. שזהו תוכן הענין בזהר — "לא

(113) שם סו"ס צח. יימא עלי' זכרני ופקדני . . זמינין לנטלא מלה

(114) עד כדי כך, שבגלל זה נענש נחמי' מן פומא ואתיין לאדכרא חובוי".

שלא נקרא ספרו על שמו, כנ"ל.

יש עדיין אפשרות לזרוק חצים ובליסטראות, ולכן, נוסף על פעולת מלאך האלקים לשלול הפגיעה מקרוב בחרב ("להבדיל בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל"), הי' תפקידו גם "לקבל חצים ובליסטראות של מצרים". וממשיך רש"י: "ויסע עמוד הענן", "כשחשכה . . לא נסתלק הענן כמו שהי' רגיל להסתלק ערבית לגמרי, אלא נסע והלך מאחריהם להחשיך למצרים".

ויש לומר, שכוונת רש"י לרמז שהי' זה כמו במכת חושך, כמ"ש "וימש חושך", "ויחשיך עליהם חושך יותר מחשכו של לילה . . שהי' כפול ומכופל ועב עד שהי' בו ממש"100, עד ש"לא קמו איש מתחתיו שלשת ימים"101, כך, שהמצריים לא ידעו היכן נמצאים בני", ובמילא לא יכלו לעשות להם מאומה.

וזהו שממשיך רש"י "ויהי הענן והחושך — למצרים, ויאר — עמוד האש — את הלילה לישראל, והלך לפניהם כדרכו ללכת כל הלילה, והחושך של ערפל לצד מצרים" — דלכאורה אינו מובן: מהו החידוש שהי' חושך למצרים — הרי מדובר אודות זמן הלילה, שאז הי' רק לישראל עמוד האש להאיר להם! ולכן מדגיש רש"י "החושך של ערפל לצד מצרים", היינו, שבחושך גופא הי' זה חושך כבד, כמו "וימש חושך", שנעשה ע"י עמוד הענן.

ועפ"ז יובן דבר פלא:

על הפסוק¹⁰² "ויגוד למלך מצרים וגו'", מפרש רש"י: "איקטורין שלח עמהם, וכיון שהגיעו לשלשת ימים שקבעו לילך ולשוב, וראו שאינם חוזרים למצרים, באו והגידו לפרעה ביום הרביעי, ובחמישי וששי רדפו אחריהם, וליל שביעי ירדו לים וכו'".

ולכאורה אינו מובן: כיון שכוונת המצריים היתה להלחם עם בני", כמ"ש "אמר אויב גו' אריק חרבי גו'" — מדוע המתינו במשך כל הלילה, ורק בבוקר ניסו להלחם עם בני", כמובן ממש"103 "ויהי באשמורת הבוקר וישקף ה' גו' ויהם את מחנה מצרים?"

והביאור בזה — ע"פ האמור לעיל שבמשך הלילה החשיך הענן למצרים באופן שלא היו יכולים לעשות מאומה; ורק בבוקר, כשנסתלק הענן ("שנסע והלך לו מאחריהם להחשיך למצרים") וחזר לילך לפני מחנה ישראל לנחותם הדרך, אזי ניסו להלחם עם בני".

(102) פרשתנו יד, ה.

(103) שם, כד.

(99) בא י"ד, כא.

(100) פרש"י עה"פ.

(101) שם, כג.

כ. ולאח"ז הי' מצב נוסף — "באו לסטים לפניו וזאבים מאחריו": כאשר בני"י המשיכו ללכת והתקרבו אל הים, אזי הי' הים מלפניהם (לסטים לפניו) — ללא עמוד הענן, שבשעה זו לא הי' צורך בו, כי, עמוד הענן הלך לפנייהם לנחותם הדרך בלכתם במדבר, אבל בעמדם לפני הים (ואינם יכולים להמשיך בדרכם), לא הי' צורך בו; והמצריים מאחוריהם (זאבים מאחריו) — ללא מלאך האלקים, כי, לאחרי שעמוד הענן החשיך למצרים ולא היו יכולים לעשות מאומה, הסתלק מלאך האלקים שתפקידו הי' להגן על בני"י.

ואז — "נטלו על זרועו ונלחם בהם".

והטעם שהקב"ה לא החזיר את מלאך האלקים לעמוד לאחרי בני"י להגן עליהם מפני המצריים — כיון שעכשיו הגיע הזמן שרצה הקב"ה לערוך מלחמה עם המצריים כדי לאבדם.

ועפ"ז מובן גם הטעם שרק בסופו של דבר אמרו מצרים "אנוסה מפני ישראל כי ה' נלחם להם"¹⁰⁴ — כי עד אז עדיין לא נלחם בהם הקב"ה, ורק בסופו של דבר, כש"באו לסטים לפניו וזאבים מאחריו", אזי "נטלו על זרועו ונלחם בהם".

כא. אך עדיין נשאלת השאלה:

כיון שסוכ"ס "נלחם בהם" הקב"ה, עד ש"לא נשאר בהם עד אחד", והרי הקב"ה ידע מלכתחילה מה יהי' בסופו של דבר — הנה אף שמלכתחילה היתה הכוונה רק להילוך בדרך, הרי בידעו שסוכ"ס יצטרך להלחם בהם, הי' יכול לעשות זאת מלכתחילה, ולחסוך את כל המצבים שבינתיים, לסטים וזאבים כו'??

ועל זה מביא רש"י את הפסוק "ואנכי תרגלתי לאפרים":

"ואנכי תרגלתי לאפרים" — בא להמשך למש"נ לפני"ז¹⁰⁵ "כי נער ישראל ואוהבהו", היינו, שבנ"י הם בדוגמת נער קטן כו'. והרי הבן חמש למקרא יודע שהנהגה עם נער קטן היא באופן שצריכים להרגיל אותו ("תרגלתי", "כמו הרגלתי"¹⁰⁶) לכל דבר עד שיוכל לקבלו בשלימותו.

ועד"ז מובן בנוגע לענינו, שהקב"ה רצה להרגיל את בני"י למלחמתו עם המצריים לאבדם, ולכן לא עשה זאת תיכף ומיד, אלא באופן של שלב אחרי שלב, החל מעשר המכות וכו'.

כב. הביאור בהערות אאמו"ר על הזהר — יובן בהקדם הביאור

(104) שם, כה.

(106) פרש"י עה"פ.

(105) הושע שם, א.

בהראי' שבזהר פ' ויצא בנוגע ל"זכאה שלים", "כגון עזרא דאמר זכרה לי אלקי לטובה":

נוסח התפלה "זכרה לי אלקי לטובה", הוא, לא רק תפלה על היחיד בפ"ע (שלא כולל את עצמו עם הציבור), "זכרה לי", אלא גם נוסח שמקום לומר שיש בו משום החזקת טובה לעצמו, "זכרה לי אלקי לטובה".

ובענין זה מצינו פלוגתא בגמרא¹⁰⁷: "נחמי בן חכלי" מ"ט לא איקרי סיפרא על שמי¹⁰⁸, אמר רבי ירמי' בר אבא מפני שהחזיק טובה לעצמו¹⁰⁹, שנאמר זכרה לי אלקי לטובה. דוד נמי מימר אמר (הכי, כלומר מאי מחזיק טובה איכא) זכרני ה' ברצון עמך פקדני בישועתך¹¹⁰, דוד רחמי הוא דקבעי. רב יוסף אמר (לאו אהכי איענש, דהא דוד נמי אמר כי האי גוונא, אלא לכך נענש) מפני שסיפר בגנותן של ראשונים, שנאמר כו", היינו, שיש פלוגתא בגמרא¹¹¹ אם "זכרה לי אלקי לטובה" הוא מחזיק טובה לעצמו אם לאו.

כג. עפ"ז יש לבאר הטעם שאאמו"ר אינו מסתפק בתירוץ הראשון "התם בכל השנה כו' וכאן הוא בר"ה":

אע"פ שבנוגע לתפלה על היחיד בפ"ע יש לומר שהחשש שמשום זה יעיינו בדינו הוא רק בר"ה, יום הדין, ולא בכל השנה, הרי, בנוגע לתפלה שיש בה משום החזקת טובה לעצמו, מסתבר בפשטות שאין לעשות כן (לא רק בר"ה, אלא) גם במשך כל השנה — כי, בנוסח התפלה באופן שמחזיק טובה לעצמו גדול החשש שיעיינו בדינו וימצאו חובותיו יותר מאשר התפלה על היחיד בפ"ע, ולכן, גם כאשר התפלה על היחיד אינה גורמת שיעיינו בדינו, צריך להזהר מנוסח התפלה שיש בו משום החזקת טובה לעצמו כדי שלא יעיינו בדינו.

וכפי שמצינו חילוק זה להלכה: בנוגע לתפלה דהיחיד בפ"ע — "לא יתפלל אדם ביחיד תפלת מוסף בר"ה עד אחר ג' שעות על היום,

(107) סנהדרין צג, סע"ב (ובפרש"י).

(108) ראה גם "מ"מ, הגהות והערות קצרות" לאגה"ת פי"א (ס"ע תלד ואילך) ד"ה "בעזרא". לקו"ש חיי"ד ע' 370 הערה 13.

(109) נתבאר שהענין שהחזיק טובה לעצמו קאי על הזכות הגדולה שהיתה לו בגלל פעולתו בענין הנשים הנכריות (ראה עזרא קאפיטל יו"ד). ובהמשך לזה דובר בארוכה אודות גזירת מיהו יהודי (י"ל בפ"ע).

(110) תהלים קו, ד.

(111) נזכר גם הענין ד"אלו ואלו דברי אלקים חיים" (עירובין יג, ב. וש"נ), ועד שיכול

להיות שגם המעלה ד"הוי' עמו שהלכה כמותו" (סנהדרין צג, ב) תהי' אצל ב' הדעות — שבעולם אחד הלכה כדעה זו, ובעולם אחר הלכה כדעה הב' (ראה גם תו"מ ס"ע 47. וש"נ), וע"ד שבאתרא דרב הלכה כרב ובאתרא דשמואל הלכה כשמואל (ראה שבת יט, ב). ועד שאפילו בנוגע לדעת ב"ש, שבמקום ב"ה אינה משנה (ברכות לו, ריש ע"ב. וש"נ), איתא בכתבי האריז"ל (ראה מק"מ לזח"א יז, ב. הובא בלקו"ת קרח נד, רע"ג) שלעתיד לבוא תהי' הלכה כב"ש.